

בין רגליו. והכי זית זיתים דילה כתישין. בגלותא
 אמתילו ישראל בהון, הדא הוא דכתיב, (תהלים פ)
 גפן ממצרים תסיע. וכן בגלות רביעאה, (ישעיה ה) פי
 כרם יי צבאות בית ישראל. וכגוונא דא לזית
 משולים ישראל, (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תאר.
 ובגין דא, (תהלים קכח) אשתד בגפן פוריה בירכתי
 ביתד בגיך בשתילי זיתים. סמוך דא לדא, בגין
 דאינון תבירין בגלותא.

ולבתר דיהון נקיים מגז פסולת, יתקדשון לבי
 מקדשא, בגין לנסכא על גפי מדבחא,
 וזיתים לאדלקא בוצינא שרגין למנרתא. ומאן זכה
 להאי. יין דלא יתנסך לבוכבים ומזלות. דערב רב
 אינון יין דנתנסך לבוכבים ומזלות, ומנהון
 משומדים, מינים, אפיקורסים משומדים לעבירות
 שבכל התורה כלה.

 לשון הקודש

אשתד בגפן פריה בירכתי ביתד בגיך
 בשתילי זיתים. סמוך זה לזה, משום
 שהם שבורים בגלות.

ואחר שיהיו נקיים מתוך פסלת,
 יתקדשו לבית המקדש בגין לנסך על
 גפי המזבח, וזיתים להדליק מאור גרות
 למנורה. ומי זוכה לזה? יין שלא התנסך
 לבוכבים ומזלות. שערב רב הם יין

בנטיעתו שבור, בענביו שבור, שהם
 פתושים בין הרגלים. וכך זית, הזיתים
 שלה פתושים. בגלות נמשלו ישראל
 להם, זהו שכתוב (תהלים פ) גפן ממצרים
 תסיע. וכן בגלות הרביעית, (ישעיה ה) פי
 כרם ה' צבאות בית ישראל. וכמו זה
 ישראל משולים לזית, (ירמיה יא) זית רענן
 יפה פרי תאר. ומשום כך (תהלים קכח)

וְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוּן (תהלים קכו) **וַיִּתְעַרְבוּ בַגּוֹיִם**
וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם. עד דיהוּן דְּרוּכִין בֵּין
 רַגְלֵיהוּ, בְּגִלּוֹתָא לָא אִתְבְּרִירוּ מִנֵּיהוּ. וּבְגִנְיָהוּ
 אָמַר דְּוֹד עָלְיוּ הַשָּׁלוֹם, (תהלים מט) **לָמָּה אִירָא בִימֵי**
רַע עֶזְרָא עֲקָבֵי יִסְבְּנִי. וְעַלֵּיהוּ אָמַר שְׁלֹמֹה, (שיר השירים
 א) **צְאִי לִךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן. בִּיעַקְבֵי.** דְּעַלֵּיהּ אִתְמַר,
לְגַבֵּי נַחֲשׁ הַקְּדָמוֹנִי דַּפְתִּי לְחֹהָהּ, (בראשית ג) **הוּא**
יְשׁוּפְדָּא רֵאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנוּ עַקְבֵי. בְּתַר דְּיַפְקֹון מִן
 גְּלוּתָא, נִמְשָׁלִים לְתַפּוּחִים, וּלְכָל רֵיחֵין טָבִין.
בְּגִוּוֹנָא דְּמַפְקֵנוּ דְּמַצְרִים, דְּכַתִּיב בֵּיהּ (שיר השירים ח)
תַּחַת הַתְּפּוּחַ עוֹרְרֵתִיךְ.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְהֵבִיא בְּפוּרִים, וְאַבְתְּרִיהּ
לְהַתְּוֹדוֹת עַל הַבְּפוּרִים, וְאַבְתְּרִיהּ
לְהַתְּוֹדוֹת עַל הַמַּעֲשֵׂר. וּמְאִרֵי מִתְּנִיתִין, מִקְּשִׁים

לשון הקודש

בְּעַקְבֵי הַצֹּאן. בִּיעַקְבֵי. שְׁעָלְיוּ נֹאמַר
 אֶל הַנַּחֲשׁ הַקְּדָמוֹנִי שְׁפַתָּה אֵת חֹהָהּ,
 (בראשית ג) הוּא יְשׁוּפְדָּא רֵאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנוּ
 עַקְבֵי. אַחַר שֵׁיִצְאוּ מִן הַגְּלוּת נִמְשָׁלִים
 לְתַפּוּחִים וּלְכָל הַרְיָחוֹת הַטּוֹבִים, כְּמוֹ
 שְׁבִיצֵיִאת מַצְרִים, שְׁכַתּוּב בֵּיהּ (שיר השירים
 ח) תַּחַת הַתְּפּוּחַ עוֹרְרֵתִיךְ.

הַמַּעֲשֵׂה שְׂאֵחַר זֶה – לְהֵבִיא בְּפוּרִים,
וְאַחֲרֵיהּ – לְהַתְּוֹדוֹת עַל הַבְּפוּרִים,

שְׁהַתְּנַסֵּף לְכוּכְבִּים וּמְזֹלוֹת, וּמַהֵם
 מַשְׁמָדִים, מִיָּנִים, אִפִּיקוּרְסִים, מַשְׁמָדִים
 לְעֵבְרוֹת שְׁבָכְל הַתּוֹרָה כְּלָהּ.
וְיִשְׂרָאֵל שְׁנֹאמַר בְּהֶם, וַיִּתְעַרְבוּ בַגּוֹיִם
 וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם. עד שִׁיְהִיו דְּרוּכִים בֵּין
 רַגְלֵיהֶם, בְּגִלּוֹת הֵם לָא נִבְרְרוּ מַהֵם.
 וּבְשִׁבְלֵם אָמַר דְּוֹד, עָלְיוּ הַשָּׁלוֹם, (שם מט)
לָמָּה אִירָא בִימֵי רַע עֶזְרָא עֲקָבֵי יִסְבְּנִי.
 וְעַלֵּיהֶם אָמַר שְׁלֹמֹה (שיר השירים א) **צְאִי לִךְ**

על המעשר, דאי יהא קדם לקיטתו, או אחר לקיטתו עשורו. כגון אתרוג, דאתמר ביה באילן, הלך אחר הנטה. אית מאן דאמר, אחר בשול הפירות. ואתרוג מקצתו דומה לאילן, ומקצתו לתבואה, דאינון זרעים, דאתמר בהון, דלא אחר לקיטתו עשורו. דאילן לאו איהו, אלא עד אחר גמר בשולו.

ובגין דא, תקינו המוציא ^(דף קכ"א ע"א) מאתר דבשולו יפה. לאפקא פת שרוף, אלא ממקום שהוא מוטעם. והכי תבואה, בתר לקיטתו, איהו כבישול פירות. וישראל, אינון משולים לאילן ולתבואה, דאתמר בהון ^(שמות כג) ראשית בפורי אדמתך תביא בית יי' אלהיך. והכי ^(דברים יח) ראשית גז צאנך תתן לו. דאינון ישראל. דאתמר בהון, ^(יחזקאל לד) ואתן צאני. והכי ישראל, ^(ירמיה ב) קדש ^{(נ"א}

לשון הקודש

אינו אלא עד אחר גמר בשולו. ומשום כך תקנו המוציא ממקום שבשולו יפה, להוציא פת שרוף, אלא ממקום שהוא מטעם. וכך תבואה, אחר לקיטתו הוא כבשול פירות. וישראל משולים לאילן ולתבואה, שנאמר בהם ^(שמות כג) ראשית בפורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך. וכך ^(דברים יח) ראשית גז

ואחריה - להתודות על המעשר. ובעלי המשנה מקשים על המעשר, שאם יהיה קדם לקיטתו, או אחר לקיטתו עשורו, כמו אתרוג, שנאמר בו באילן, הלך אחר הנטה. יש מי שאומר אחר בשול הפירות. ואתרוג מקצתו דומה לאילן ומקצתו לתבואה, שהם זרעים, שנאמר בהם שלאחר לקיטתו עשורו. שאילן

קדש ישראל) לַיְיָ רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, לְאַחַר לְקִיטָתוֹ מִן
גְּלוּתָא, עֲשׂוּרוֹ. וְאֶתְקְרִיאוּ קִדְשׁ לַיְיָ.

וְיִשְׂרָאֵל אֶתְקְרִיאוּ אֵילָנָא רַבָּא וְתַקְיָף, וּמְזוּן
לְכָלָא בֵּיהּ. בֵּיהּ אֲזַרְיִיתָא, דְּאִיהִי
מְזוּנָא לְעֵילָא. בֵּיהּ עֲלוּתָא, דְּאִיהִי מְזוּנָא לְתַתָּא.
(נ"א לְעֵילָא) וְאֶפִּילוּ מִלְּאֲכִין לִית לֹון מְזוּנָא, אֶלָּא
בְּיִשְׂרָאֵל. דְּאִי לָאו דִּישְׂרָאֵל יִתְעַסְקוּן בְּאֲזַרְיִיתָא,
לָא הָוֵה נְחִית לֹון מְזוּנָא, מִסְּטַר דְּאֲזַרְיִיתָא,
דְּאִמְתִּילָא לְעֵין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ג) עֵין חַיִּים
הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. וְלֹאֲנוּבָא, דְּאִיהִי מְצוּהָ.

וְהַכִּי אֲזַרְיִיתָא אִמְתִּילָא לְמִיָּא. וְהַיְיָ לְאַשָּׁא. וְלָא
הָוֵה נְחִית מִיָּא מִלְּעֵילָא, וְחַמָּה דְּאִיהִי אִשָּׁא,
לָא הָוֵה נְחִית (ס"א מִלְּעֵילָא) לְבִשְׁלָא פִירוּת הָאֵילָן.
אֶלָּא, בְּגִין יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אֶתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל, (שיר

לשון הקודש

ישראל לא יתעסקו בתורה, לא היה
יורד להם מזון מצד של התורה
שנמשלה לעין. זהו שפתוב (משלי ג) עין
חיים היא למחזיקים בה. ולפרי, שהוא
מצודה.

וכך התורה נמשלה למים, ואלה לאש,
ולא היו יורדים מים מלמעלה, וחמה
שהיא אש, לא הייתה יורדת (מלמעלה)
לבשל את פרות האילן, אלא בשביל

עאנך תתן לו, שהם ישראל, שנאמר
בהם (חוקא לר) ואתן עאני. וכך ישראל,
קדש (קדש ישראל) ישראל לה' ראשית
תבוואתה, לאחר לקיטתו מן הגלות -
עשור. ונקראו קדש לה'.

וישראל נקראו אילן גדול ותקיף ובו
מזון לכל. בו תורה, שהיא מזון למעלה.
בו תפלה, שהיא מזון למטה. ואפלו
למלאכים אין מזון אלא בישראל. שאם

(השירים ב) הַתְּאָנָה חֲנֻטָּה פְּנִיָּה, אֵלֶיךָ מֵאֵרִי מְצוֹת.
וְהַגְּפָנִים סְמָדָר נָתְנוּ רִיחַ, כַּד פִּתְחִין בְּתִיבְתָא,
וּמִיד אֶתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל, קוּמִי לָךְ רַעֲיָתִי יַפְתִּי וּלְכִי
לָךְ, מִן גְּלוּתָא.

וּבְגִין דָּא בְּאֵילָן, דְּאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים, בְּאוּרֵייתָא,
בְּאֵילָן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ, אֵזְלִין בְּתַר חֲנֻטָּה,
וּמַעֲשָׂרִין לִיה, דְּשָׂרְיָא יו"ד עֲלֵיהוּ, דְּאִיהִי חֲכַמָּה,
א' מִי' וּבָהּ מִתְּבַנְּשִׁין ה"ה, דְּאֵינֻן פִּירוֹת הָאֵילָן.
וּמֵאן אֵילָן. ו'. אַבְל שְׂאָר עֲמָא, אַחַר לְקִיטָתוֹ מִן
גְּלוּתָא, עֲשׂוּרוֹ. אֵינֻן צְדִיקִים דְּאֶתְמַר בְּהוֹן, (ויקרא כג)
וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר. הָדָר
בְּעוֹבְדֵיהוֹן, דְּאֶחֱידָאן בְּמֵאֵרִי תוֹרָה וּמְצוֹת, וְאַחַר
לְקִיטָה אֵזְלִינָן לְגַבִּייהוּ (נ"א וּלְגַבִּי זְרַעִים דְּתִבּוּאָה וְאַחַר חֲנֻטָּה אֵזְלִינָן
לְגַבִּייהוּ) בְּאֵילָן.

לשון הקודש

מִתְּבַנְּשִׁים ה"ה, שְׂהִם פִּירוֹת הָאֵילָן. וּמֵהוּ
הָאֵילָן? ו'. אַבְל שְׂאָר הָעֵם, אַחַר
לְקִיטָתוֹ מִן הַגְּלוּת - עֲשׂוּרוֹ, אוֹתָם
צְדִיקִים שְׂנֵאֲמַר בָּהֶם (ויקרא כג) וּלְקַחְתֶּם
לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר. הָדָר
בְּמַעֲשֵׂיהֶם, שְׂאֵחֻזִּים בְּבַעֲלֵי תוֹרָה
וּמְצוֹת, וְאַחַר לְקִיטָה הוֹלְכִים לְגַבִּיִּהֶם
(וּלְגַבִּי זְרַעִים שֶׁל תְּבוּאָה. וְאַחַר חֲנֻטָּה הוֹלְכִים אֵלֵיהֶם)
בְּאֵילָן.

יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם זֶה נֵאֲמַר בְּיִשְׂרָאֵל, (שיר
ב) הַתְּאָנָה חֲנֻטָּה פְּנִיָּה. אֵלוֹ בַּעֲלֵי מְצוֹת.
וְהַגְּפָנִים סְמָדָר נָתְנוּ רִיחַ, בְּשִׁפּוֹתֵחִים
בְּתִשְׁבּוּבָה, וּמִיד נֵאֲמַר בְּיִשְׂרָאֵל, קוּמִי
לָךְ רַעֲיָתִי יַפְתִּי וּלְכִי לָךְ, מִן הַגְּלוּת.
וּמִשׁוּם זֶה בְּאֵילָן, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים,
בְּתוֹרָה, בְּאֵלוֹ שְׂמִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ הוֹלְכִים
אַחַר חֲנֻטָּה וּמַעֲשָׂרִים אוֹתוֹ, שְׂשׂוּרָה
עֲלֵיהֶם יו"ד, שֶׁהִיא חֲכַמָּה, א' מִי' וּבָהּ

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהּ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, וְקָא מְשַׁמַּע
 לָן דְּאֶתְרוּג כְּיָרֵק, מַה יָרֵק דְּרַבּוּ לִיגְדַל עַל
 כָּל מַיִם, וּבְשַׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ. אוּף אֶתְרוּג גְּמִי
 דְּרַבּוּ לִיגְדַל וְכוּ' וּמַסְפָּרָא דְחֻכְמָה, אֵין מַיִם אֶלָּא
 תּוֹרָה. וּבְאַתֵּר אַחֲרָא לְעֵילָא, וְהָא דְתַנּוּן, אֶתְרוּג
 שְׁוֵה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים, הָא אֶתְרוּג, אֶחֱיד תְּרִין
 סְטָרִין, וְאֶתְרוּג אִיהוּ דִּי וּקְנָא דְלִפְנָא, דְּאֶחֱיד לְעֵילָא
 וְאֶחֱיד לְתַתָּא. אֶחֱיד לְעֵילָא, הֵלֵב רוּאָה. אֶחֱיד
 לְתַתָּא, בְּדַעַת. בְּמָה דְאוּקְמוּהּ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת
 אִיהִי אֵילָנָא, תּוֹרָה אֵיבָא דִּילִיָּה. עֵינִין דְּאֵינּוּן
 פְּקוּדִין, דְּבַחּוֹן הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ רעיא מדהימנא).

וְאֲנָשִׁי קֹדֶשׁ תְּהִיּוֹן לִי וְגו'. (שמות כב) רַבִּי יְהוּדָה
 פָּתַח, (איוב כח) וְהִחֲכַמָּה מֵאֵין תַּמְצָא וְאִיזָה
 מְקוֹם בִּינָה. וּבְאֵין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִידַי

לשון הקודש

אָחוּז לְמַעְלָה - הֵלֵב רוּאָה. אָחוּז לְמַטָּה
 - בְּדַעַת, כְּמוֹ שְׁבַארוּהּ, הֵלֵב יוֹדַע. דַּעַת
 הִיא אֵילָן, הַתּוֹרָה הַפְּרִי שְׁלוֹ. הָעֵינִים
 שֶׁהֵן הַמְצִוּוֹת שֶׁבִּהֵן - הֵלֵב רוּאָה. (ע"כ

רעיא מדהימנא)

וְאֲנָשִׁי קֹדֶשׁ תְּהִיּוֹן לִי וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה
 פָּתַח, (איוב כח) וְהִחֲכַמָּה מֵאֵין תַּמְצָא וְאִי
 זֶה מְקוֹם בִּינָה. אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל
 שֶׁהַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצֵה לְכַפְדָּם יוֹתֵר

וּמַשׁוּם זֶה פְּרָשׁוּהּ בְּמַסְכַּת קְדוּשִׁין, בָּא
 לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁאֶתְרוּג כְּיָרֵק. מַה יָרֵק דְּרַבּוּ
 לִגְדַל עַל כָּל מַיִם וּבְשַׁעַת לְקִיטָתוֹ
 עֲשׂוּרוֹ, אִף אֶתְרוּג גַּם דְּרַבּוּ לִגְדַל וְכוּ'
 וּמַצַּד שֶׁל הַחֻכְמָה, אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה.
 וּבְמְקוֹם אַחֵר לְמַעְלָה, וְזֶה שְׁשֻׁנִיג,
 אֶתְרוּג שְׁוֵה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים; הָרִי
 אֶתְרוּג אוּחוּז שְׁנֵי צַדִּים, וְאֶתְרוּג הוּא
 דִּיּוֹקֵן הֵלֵב שְׁאָחוּז לְמַעְלָה וְאָחוּז לְמַטָּה.

הוא בעי ליקרא לון, יתיר (נ"א ביקרא דלהון) על כל
 שאר בני עלמא. בקדמיתא אמר לון, (שמות יט) ואתם
 תהיו לי ממלכת כהנים. לא אעדי רחימותא
 סגיא מנהון, עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהו
 יתיר. לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון
 (דברים יד) כי עם קדוש אתה. לא אעדי רחימותא
 מנהון, עד דקרא לון (שמות כב) ואנשי קדש תהיון לי
 דאיהו יתיר מכלא.

כתוב ונתחכמה מאין תמצא. אורייתא מחכמה
 נפקת, מאתר דאקרי קדש. ונתחכמה
 נפקת, מאתר דאקרי קדש הקדשים. רבי יצחק
 אמר, וכן יובלא אתקרי קדש. דכתיב, (ויקרא כה) יובל
 היא קדש תהיה לכם. וישראל כלילן מנייהו, תדא
 הוא דכתיב ואנשי קדש תהיון לי.

 לשון הקודש

(בכבוד שלום) מכל שאר בני העולם. ונתחכמה מאין תמצא. התורה
 יצאה מחכמה, ממקום שנקרא קדש,
 ונתחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש
 הקדשים. רבי יצחק אמר, וכן יובל
 נקרא קדש, שפתיב (ויקרא כה) יובל היא
 קדש תהיה לכם. וישראל כלולים מהם.
 והו שפתיב ואנשי קדש תהיון לי.
 מכל שאר בני העולם. ונתחכמה מאין תמצא. התורה
 יצאה מחכמה, ממקום שנקרא קדש,
 ונתחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש
 הקדשים. רבי יצחק אמר, וכן יובל
 נקרא קדש, שפתיב (ויקרא כה) יובל היא
 קדש תהיה לכם. וישראל כלולים מהם.
 והו שפתיב ואנשי קדש תהיון לי.

בְּקִדְמֵיתָא קְדוּשָׁה וְהִשְׁתָּא קְדוּשָׁה מַה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דָּא לְעִילָא לְעִילָא, וְדָא לָאו הָכִי. דְּכִתְיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהִנּוּתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשָׁה יֵאָמֵר לוֹ. בְּהָאֵי אֲתָר אֶקְרִי (דף קכ"א ע"ב) קְדוּשָׁה וְלְעִילָא לְעִילָא קְדוּשָׁה.

רַבִּי אַבָּא הָוָה אָזִיל בְּאַרְחָא, וְהוּוּ אָזְלִי עִמִּיהָ רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, (ס"א הא דתנינן) וְאֲנִשֵׁי קְדוּשָׁה תְּהִיוּן לִי, מְנַלְן. אָמַר לִיהָ, הָא רַבִּי יוֹסִי וְכֻלְהוּ חֲבֵרֵיָּא שְׂפִיר קְאָמְרוּ, וְהָכִי הוּא. מְנַלְן. דְּכִתְיב, (ירמיה ב) קְדוּשָׁה יִשְׂרָאֵל לִי, רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, רֵאשִׁית: וְדָא חֲכָמָה אֶקְרִי רֵאשִׁית, דְּכִתְיב, (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת יי'.

וּמִשּׁוּם דִּישְׂרָאֵל אֶקְרוּן קְדוּשָׁה (יִשְׂרָאֵל) בְּשְׁלִימוֹ דְּכֻלָּא, כְּתִיב (שמות כב) וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה

לשון הקודש

בְּתַחֲלָה קְדוּשָׁה, וְעַכְשָׁו קְדוּשָׁה. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶה לְמַעְלָה וְזֶה לְמַטָּה. וְזֶה לֹא כְּדֵי, שְׂפָתוֹב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהִנּוּתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשָׁה יֵאָמֵר לוֹ. בְּמָקוֹם זֶה נִקְרָא קְדוּשָׁה, וְלְמַעְלָה לְמַעְלָה קְדוּשָׁה.

רַבִּי אַבָּא הָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ, וְהָיוּ הוֹלְכִים עִמּוֹ רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְאֲנִשֵׁי קְדוּשָׁה תְּהִיוּן לִי, מִנֵּין

לְנוֹ? אָמַר לוֹ, הָרִי רַבִּי יוֹסִי וְכָל הַחֲבֵרִים יִפְּהוּ אֶמְרוּ, וְכֵן זֶה. מִנֵּין לְנוֹ? שְׂפָתוֹב (ירמיה ב) קְדוּשָׁה יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ. רֵאשִׁית, וְדָא חֲכָמָה נִקְרָאת רֵאשִׁית, שְׂפָתוֹב (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת ה'.

וּמִשּׁוּם שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאוּ קְדוּשָׁה (יִשְׂרָאֵל) בְּשְׁלֵמוֹת הַכֹּל, כְּתוּב (שמות כב) וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ, שְׂהָרִי

לא תאכלו. דהא ישראל דאינון שלמין על פלא,
 לא ינקין מסטרא דדינא קשוא. לפלב תשליכון
 אותו. לפלב ודאי, דהוא דינא חציפא תקיפא על
 פלא. פיון דדינא תקיפא שריא עלוי, ואטיל
 זוהמא ביה, אסיר להו לאינון דאקרון קדש. אלא
 לפלב תשליכון אותו ודאי, דאיהו דינא חציפא,
 דינא תקיפא יתיר מפלא, דכתיב, (ישעיה נו) והפלבים

עזי נפש.

תא חזי, פד אדפר נבלה באורייתא, כתיב
 בישראל קדוש, ולא קדש. הכא כתיב,
 ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא
 תאכלו. והתם בנבלה כתיב, (דברים יד) לא תאכלו כל
 נבלה לגר אשר בשעריך תתננה וגו', פי עם קדוש
 אתה. קדוש ולא קדש, דהא נבלה מסטרא
 דישראל אתעביד, דלא פסיל האי אלא ישראל.

לשון הקודש

והפלבים עזי נפש.
 בא וראה, פשנזפרה נבלה בתורה,
 כתוב בישראל קדוש, ולא קדש. פאן
 כתוב ואנשי קדש תהיון לי ובשר
 בשדה טרפה לא תאכלו. ושם בנבלה
 כתוב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר
 אשר בשעריך תתננה וגו', פי עם קדוש
 אתה. קדוש ולא קדש, שהרי נבלה

ישראל, שהם שלמים על הפל, לא
 יונקים מצד הדין הקשה. לפלב תשליכון
 אתו, לפלב ודאי, שהוא הדין החצוף
 החזק על הפל. פיון שהדין הקשה שרוי
 עליו והטיל בו זמה, אסור להם לאותם
 שנקראים קדש. אלא לפלב תשליכון
 אתו ודאי, שהוא הדין החצוף, דין
 הקשה יותר מן הפל, שכתוב (ישעיה כו)

וּסְגִיאיִן גּוֹזְנִין, אִית בָּהּ בְּנִבְלָה. בְּמָה דְאִוְקִימְנָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּתִיב הָכָא וְאַנְשֵׁי קֳדָשׁ תְּהִיִּין לִי, וּבְתִיב הָתָם פִּי עִם קֳדוּשׁ אַתָּה לִי, אֱלֹהֶיךָ. לִי אֱלֹהֶיךָ, לִי מִיבְעֵי לִיָּהּ. אֵלָּא הָתָם (ס"א הָכָא) לְעִילָא לְעִילָא. וְהָכָא (ס"א וְהָתָם) שְׂכִינְתָּא.

וּבְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קֳדוּשׁ יֵאמָר לוֹ וְלֹא קֳדָשׁ. בְּכַאן קֳדוּשׁ, וְלְעִילָא קֳדָשׁ. בְּתִיב קֳדָשׁ יִשְׂרָאֵל לִי, רֵאשִׁית תְּבוּאַתָּה, בְּה"א בְּמָה דְאִוְקִימְנָא. וְעַל דָּא וְאַנְשֵׁי קֳדָשׁ תְּהִיִּין לִי וְדָאֵי.

רַבִּי יַצְחָק הָוָה יְתִיב קָמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיָּהּ הָא בְּתִיב קֳדָשׁ יִשְׂרָאֵל לִי, סוּפִיָּה דְקָרָא בְּתִיב כָּל אֹכְלֵיִּי וְאַשְׁמוּ, מָאֵי קָא מִיִּירֵי. אָמַר לִיָּהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁפִיר קָא אָמַר, כָּל אֹכְלֵיִּי

לשון הקודש

קֳדוּשׁ יֵאמָר לוֹ, וְלֹא קֳדָשׁ. בְּכַאן קֳדוּשׁ וְלִמְעַלָּה קֳדָשׁ. בְּתִיב קֳדָשׁ יִשְׂרָאֵל לִי, רֵאשִׁית תְּבוּאַתָּה, בְּה"א, כְּמוֹ שְׂפַאֲרֵנוּ. וְעַל כֵּךְ אַנְשֵׁי קֳדָשׁ תְּהִיִּין לִי וְדָאֵי.

רַבִּי יַצְחָק הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, הָרִי בְּתִיב קֳדָשׁ יִשְׂרָאֵל לִי, בְּסוּף הַפְּסוּק בְּתִיב כָּל אֹכְלֵיִּי וְאַשְׁמוּ, מָה זֶה אוֹמֵר? אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, יָפָה אָמַר, כָּל אֹכְלֵיִּי וְאַשְׁמוּ – הִינּוּ שְׂפַתוֹב

מַצַּד שֶׁל יִשְׂרָאֵל נֶעֱשְׂתָה, שְׁלֹא פּוֹסֵל אֵת זֶה אֵלָּא יִשְׂרָאֵל. וְרַבִּים הַגּוֹנִים יֵשׁ בָּהּ בְּנִבְלָה, כְּמוֹ שְׂפַאֲרֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּתִיב כָּאן וְאַנְשֵׁי קֳדָשׁ תְּהִיִּין לִי, וּבְתִיב שָׁם, פִּי עִם קֳדוּשׁ אַתָּה לִי, אֱלֹהֶיךָ. לִי אֱלֹהֶיךָ? לִי הָיָה צְרִיךְ לְהִיִּית! אֵלָּא שָׁם (כָּאן) לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, וְכָאן (שָׁם) הַשְּׂכִינָה. וּבְתִיב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם

וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁנְיָהּ וְגו'. וּכְתִיב, וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. וּמִשּׁוֹם דִּישְׂרָאֵל אֶקְרוֹן קֹדֶשׁ, כְּתִיב כָּל אֲכָלֵיו יֹאשְׁמוּ. אָתָּא רַבִּי יִצְחָק וְנָשִׂיק יְדוּי, אָמַר, אִי לֹא אֲתִינָא הַבָּא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מְלָה דְּאָ סִינִי.

אָמַר לִיה רַבִּי, הָא תַּנְיִנֵן, דְּקֹדֶשׁ, יִתִּיר לְעִילָא מִן קְדוּשָׁא. אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (ישעיה ו) קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ יי' עֲבָאוֹת, וְדָא שְׁלִימוֹ דְּכֻלָּא. אָמַר לִיה תָּא חַזִּי, פִּד מִתְחַפְּרֵן בְּחֻדָּא, כְּלָחוּ אֲתַעֲבִידוּ חַד בֵּיתָא, וְהָא בֵּיתָא, אֶקְרִי קֹדֶשׁ. כְּלָלָא דְּכְלָחוּ קְדוּשׁ וּבְגִינֵי כְּדֵי קֹדֶשׁ, הוּא כְּלָלָא, דְּכֻלָּא אֲתַפְּלִיל בֵּיה. וְיִשְׂרָאֵל פִּד אֲתַפְּלִיל בְּהוּ מְהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא קֹדֶשׁ אֶקְרוֹן, כְּלָלָא דְּכֻלָּא, דְּכְתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לִי'. וּבְגִינֵי כְּדֵי, וְאֲנִשֵּׁי קֹדֶשׁ תַּחֲיוֹן לִי.

לשון הקודש

שְׁלֵמוֹת הַכֹּל? אָמַר לוֹ, בַּא וְרָאָה, כְּשִׁמְתַּחֲפְרִים כְּאַחַד, כְּלָם נַעֲשִׂים בֵּית אַחַד, וְהַבֵּית הַזֶּה נִקְרָא קֹדֶשׁ. הַכֹּל שֶׁל הַכֹּל קְדוּשָׁא, וּמִשּׁוֹם כְּדֵי קֹדֶשׁ. הוּא כְּלָל שֶׁהַכֹּל נִכְלָל בּוֹ. וְכִשְׁנִכְלָלֵת בְּיִשְׂרָאֵל הָאֲמוּנָה הַשְּׁלֵמָה, הֵם נִקְרָאִים קֹדֶשׁ, הַכֹּל שֶׁל הַכֹּל, שֶׁפְּתוּב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לָהּ. וּמִשּׁוֹם כְּדֵי, וְאֲנִשֵּׁי קֹדֶשׁ תַּחֲיוֹן לִי.

וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁנְיָהּ וְכו'. וּכְתוּב וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. וּמִשּׁוֹם שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאוּ קֹדֶשׁ, כְּתוּב כָּל אֲכָלֵיו יֹאשְׁמוּ. בַּא רַבִּי יִצְחָק וְנָשִׂיק יְדוּי וְאָמַר, אִם לֹא בָּאתִי לְכָאן אֶלָּא לְשִׁמְעַע דְּבַר זֶה – מִסְּפִיק.

אָמַר לוֹ, רַבִּי, הָרִי שְׁנִינֵי שְׁקֻדֶשׁ יוֹתֵר לְמַעְלָה מִקְדוּשָׁא. אִם כְּדֵי, הָרִי כְּתוּב (ישעיה ו) קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ ה' עֲבָאוֹת, וְזוֹ

לְגִיזוֹן תֵּד שְׂאִיל לְר' אַבָּא, אָמַר לִיה, לָא כְּתִיב
וּבֶשֶׁר בְּשַׂדֵּה טִרְפָּה לֹא תֹאכְלוּ, אִי חָכִי,
מָאֵי דְכְּתִיב, (תהלים קיא) טִרְפָּה נָתַן לִירָאִיו. טִרְפָּה נָתַן
לְכַלְבִּים מִיבְעֵי לִיה, אָמַאי נָתַן לִירָאִיו. אָמַר לִיה,
רִיקָא, מִי כְּתִיב טִרְפָּה נָתַן לִירָאִיו, טִרְפָּה כְּתִיב. וְאִי
תִּימָא, טִרְפָּה כְּטִרְפָּה. נָתַן לִירָאִיו וְדָאֵי דְמַלְחָה דָּא,
לָא יְהִיבֵיה לְאַזְדַּחְרָא בֵּיה, אֶלָּא לְאִינוֹן דְּחֵלִי
שְׁמִיָּה, וְדַחֲלִין לִיה. בְּגִין כֶּךָּ הָאֵי מַלְחָה לָּא יְהִיב
לְכוּ, דִּהָא יָדַע דְּאַתּוֹן לָא דַּחֲלִין לִיה, וְלֹא נִטְרִין
פְּקוּדוֹי, וּבְגִין דִּהָאֵי מַלְחָה חוּמְרָא דְּאוּרִייתָא, וּבְעֵי
לְאַזְדַּחְרָא בָּהּ, נָתַן לִירָאִיו, לִירָאִיו וְדָאֵי, וְלֹא
לְאַחֲרֵי. וְכָל חוּמְרֵי דְּאוּרִייתָא, לָא יְהִיב לֹון קְדָשָׁא
בְּרִידָה הוּא, אֶלָּא לְאִינוֹן דְּחֵלִי חֲטָאָה, לְאִינוֹן דְּחֵלִי
פְּקוּדוֹי וְלֹא לְכוּ.

לשון הקודש

ויראים ממנו. משום זה דבר זה לא נתן
 לכם, שהרי ידע שאינכם יראים ממנו
 ולא שומרים מצוותיו, ומשום דבר זה
 חמרה של התורה וצריך להזהר בה.
 נתן ליראיו, נתן ליראיו ודאי, ולא
 לאחרים. וכל חמרות התורה לא נתנם
 הקדוש ברוך הוא אלא לאותם יראי
 חטא, לאותם יראי מצוותיו ולא לכם.

לגיזון אחד שאל את רבי אבא ואמר
 לו, לא כתוב ובשר בשדה טרפה לא
 תאכלו?! אם כן, מהו שכתוב (תהלים קיא)
 טרפה נתן ליראיו? טרפה נתן לכלבים הנה
 צריך להיות! למה נתן ליראיו? אמר לו,
 ריקא, האם כתוב טרפה נתן ליראיו?!
 טרפה כתוב! ואם תאמר, טרפה כמו
 טרפה, נתן ליראיו ודאי, שדבר זה לא
 נתנו להזהר בו אלא לאותם יראי שמו

תאני רבי אלעזר, כתיב (ס"א קדש ישראל וכתיב ואנשי וגו')
 ואנשי קדש תהיון לי, מהו ואנשי. ולבתר
 קדש, אלא ואנשי קדש ודאי. דתנינן, לא נפקו
 ישראל לחירו, אלא מפטרא דיובלא. בתר דנפקו
 לחירו, נקיט לון האי יובלא בגדפו, ואקרין גוברין
 דיליה. בגין דיליה, וכתיב ביה פיובלא, (ויקרא כה)
 יובל היא קדש תהיה לכם, קדש ודאי, לכם ודאי.
 ובגיני כך, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי,
 גוברין דיליה ממש.

וקודשא בריך הוא אמר דא, (דף קכ"ב ע"א) ועל דא
 זכו ישראל לאתקרי אחים לקודשא
 בריך הוא, דכתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'.
 לבתר אקרין קדש ממש. דכתיב, (ירמיה ב) קדש
 ישראל ליי' ראשית תבואתה, קדש ולא אנשי
 קדש, בגיני כך כל אכליו יאשמו, וכתיב, (ויקרא כב)

לשון הקודש

לכם, קדש ודאי, לכם ודאי. ומשום כך,
 ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי,
 אנשים שלו ממש.

ותקדוש ברוך הוא אמר את זה, ועל
 זה זכו ישראל להקרא אחים
 לקדוש-ברוך-הוא, שכתוב (תהלים קכב)
 למען אחי ורעי וגו'. אחר כך נקראו
 קדש ממש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל

שנה רבי אלעזר, כתוב (קדש ישראל, וכתוב
 ואנשי וכו') ואנשי קדש תהיון לי. מה זה
 ואנשי, ואחריו קדש? אלא ואנשי קדש
 ודאי. ששנינו, לא יצאו ישראל לחרות
 אלא מצד היובל. אחר שיצאו לחרות,
 לקח אותם היובל הזה בכנפיו, ונקראו
 אנשים שלו, בגנים שלו. וכתוב בו
 פיובל, (ויקרא כה) יובל היא קדש תהיה

וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. (ויקרא כב) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל
קֹדֶשׁ בְּשֹׁגְגָה.

תָּאנָא, יִשְׂרָאֵל אֶקְרוּן קֹדֶשׁ, וּבְגִין דְּאִינוּן קֹדֶשׁ,
אָסִיר לִיה לְאִינְשׁ, לְמִקְרִי לְחִבְרִיה
בְּשֵׁמָא דְגִנְאִי, וְלֹא לְכַנְגָּה שְׂמָא לְחִבְרִיה, וְעֲנִשְׂיָה
סְגִי. וְכָל שְׂפִין בְּמַלְיִן אֶחְרַגִּין. תָּאנָא, בְּתִיב (תהלים לד)
נִצֹּר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע וְגו'. מַחוּ מִרַע. דְּבְגִין לִישְׁנָא
בִּישָׂא, מִרַעִין נַחְתִּין לְעֶלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כָּל מָאן דְּקָרִי לְחִבְרִיה בְּשֵׁמָא
דְּלִית בֵּיה, וְנִגְיִי לִיה, אֶתְפָּס בְּמָה דְּלִית
בֵּיה, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי חֲזַקִּיָּה, כָּל מָאן
דְּקָרִי לְחִבְרִיה רָשָׁע, נַחְתִּין לִיה לְגִיהֵנָם. וְנַחְתִּין
לִיה לְעֶלְעוֹי, בַּר אִינוּן חֲצִיפִין דְּאוֹרִיָּתָא, דְּשָׂרִי
לִיה לְאִינִישׁ לְמִקְרִי לְהוּ רָשָׁע.

לשון הקודש

וגו'. מהו מרע? שבגלל לשון הרע
מתלות יורדות לעולם.

אמר רבי יוסי, כל מי שקורא לחברו
בשם שאין בו ומנגה אותו, נתפס במה
שאין בו. שאמר רבי חי'א אמר רבי
חזקיה, כל מי שקורא לחברו רשע,
מורידים אותו לגיהנם, ויורדים לו
ללחיו, פרט לאותם חצופים של
התורה שמתר לאדם לקרא להם רשע.

לה' ראשית תבואתה. קדש ולא אנשי
קדש. משום כך כל אכליו יאשמו,
וכתוב (ויקרא כב) וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ.
(שם) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בְּשֹׁגְגָה.

שנינו, ישראל נקראו קדש, ומשום
שהם קדש אסור לאדם לקרא לחברו
בשם גנאי ולא לכנות שם לחברו,
וענשו גדול, וכל שפן בדברים אחרים.
שנינו, כתוב (תהלים לד) נִצֹּר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע

ההוא גברא, דלויט לחבריה, אעבר רפי ייסא,
אמר ליה פרשע עבדת. אתייה לקמיה
דרפי יהודה, אמר ליה רשע לא קאמינא ליה,
אלא פרשע, דאחזי מלוי פרשע, ולא אמינא דאיהו
רשע. אתא רפי יהודה, ושאל לעזבדא קמיה
דרפי אלעזר, אמר ליה, ודאי לא אתחייב. מנלן.
דכתיב, (איכה ב) היתה יי פאויב, ולא אויב. דאי לאו
דכי, לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא. פנוונא
דא, (איכה ב) היתה כאלמנה, ולא אלמנה, כאלמנה
דאזיל בעלה לעברא דימא, ומחפאת ליה.

אמר רפי חינא, ומחכא משמע, מהתם משמע,
דהוא עקרא דכלא, דכתיב, (יחזקאל א) ועל
דמות הפסא דמות פמראה אדם. פמראה אדם,
ולא מראה אדם. אמר רפי יצחק, כתיב, (שיר השירים
ב) כתפוח בעצי היער וגו', כתפוח ולא תפוח.

לשון הקודש

ולא אויב. שאם לא כף, לא נשאר
מישראל גזעים בעולם. כמו זה, (שם א)
היתה כאלמנה, ולא אלמנה. כאלמנה
שהלך בעלה לעבר הים ומחכה לו.
אמר רפי חינא, ומכאן משמע? משם
משמע, שהוא עקר הכל, שכתוב (יחזקאל
א) ועל דמות הפסא דמות פמראה אדם.
פמראה אדם, ולא מראה אדם. אמר

אותו איש שקלל את חברו, עבר רפי
ייסא, אמר לו, כמו רשע עשית. בא
לפני רפי יהודה. אמר לו, רשע לא
אמרתי לו, אלא פרשע, שמראה דבריו
פרשע, ולא אמרתי שהוא רשע. בא
רפי יהודה ושאל למעשה לפני רפי
אלעזר. אמר לו, ודאי שלא התחייב.
מנן לנן? שכתוב (איכה ב) היתה ה' פאויב,

בְּתַפּוּחַ: דְּמִתְפָּרְשָׁא בְּגוֹנוֹי, וּבְגוֹזֵין אֶתְאַחְדָּא
מְלָתָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלּוּ לֹא אֶתִינָא תָּבֵא אֶלָּא
לְמִשְׁמַע מַלְיָן אֱלִין, דִּי.

תָּאנָא כְּתִיב, (זכריה יב) וְהָיָה הַנְּכַשֵּׁל בְּהֵם בַּיּוֹם
הַהוּא כְּדוֹד. כְּדוֹד. וְלֹא דוֹד. כְּדוֹד,
דְּאָמַר, (דברי הימים א כב) וְהָיָה בְּעֵינַי הַכִּינּוּתִי לְבֵית יְיָ.
וּכְתִיב, (תהלים פו) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. וְהוּא מְלָכָא עַל
מַלְפִין הָוָה, וְהָוָה קָרִי לְגֵרְמִיָּה הָכֵי. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, זַכָּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא
קָרָא לוֹן כְּקֹדֶשׁ, אֶלָּא קֹדֶשׁ מִמֶּשׁ, דְּכְתִיב קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לַיְיָ, וּבְגִין כְּדָּ כָּל אַכְלִין יַאֲשֻׁמוּ וְגו'.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָאִי קָא חָמָא קֹדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, לְמִיָּהב דִּינִין לְיִשְׂרָאֵל, בְּתַר
עֶשֶׂר אַמִּירָן. אֶלָּא הָכֵי תַנִּינָן, מִסְטָרָא דְגִבּוֹרָה,

לשון הקודש

הָיָה מְלָךְ עַל מְלָכִים וְהָיָה קוֹרָא לְעַצְמוֹ
כְּדָּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֲשֶׁרִיחָם יִשְׂרָאֵל
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא קָרָא לְהֵם
כְּקֹדֶשׁ, אֶלָּא קֹדֶשׁ מִמֶּשׁ, שְׂכַתוֹב כְּדִשׁ
יִשְׂרָאֵל לַהּ, וּמִשּׁוֹם כְּדָּ כָּל אַכְלִין
יַאֲשֻׁמוּ וְגו'.

שְׂנַיְנָו, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה רָאָה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְתַת דִּינִים לְיִשְׂרָאֵל אַחַר
עֶשֶׂר הָאִמִּירוֹת? אֶלָּא כְּדָּ שְׂנַיְנָו, מִצַּד

רַבִּי יַצְחָק, כְּתוּב בְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר
וְגו'. בְּתַפּוּחַ, וְלֹא תַפּוּחַ. בְּתַפּוּחַ, שְׁנַפְרָד
בְּגוֹנוֹי, וּבְגוֹנִים אַחֲזוּ הַדְּבַר. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, אֵלּוּ לֹא בָּאת לְכָאן אֶלָּא לְשִׁמְעַ
הַדְּבָרִים הַלְלוּ – דִּי.

שְׂנַיְנָו, כְּתוּב (זכריה יב) וְהָיָה הַנְּכַשֵּׁל בְּהֵם
בַּיּוֹם הַהוּא כְּדוֹד. כְּדוֹד. וְלֹא דוֹד. כְּדוֹד
שְׂאָמַר וְהָיָה בְּעֵינַי הַכִּינּוּתִי לְבֵית ה'.
וּכְתוּב (תהלים פו) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. וְהוּא